

Statenmededeling

Onderwerp

Strategienota KRW-impuls Brabant

Datum

18 maart 2025

Documentnummer

GS : 6092762

PS: 6097988

Programma

Water en Bodem

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De vastgestelde strategienota KRW-impuls Brabant, een gezamenlijk product van de provincie Noord-Brabant en waterschap Aa en Maas, waterschap Brabantse Delta en waterschap De Dommel.

Aanleiding

In het belang van mens, dier en plant, stelt de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) 2027 als harde deadline voor het behalen van een goede ecologische en chemische toestand van het oppervlaktewater en een goede chemische en kwantitatieve toestand van het grondwater.

Recente rapporten, zoals [Scherper aan de Wind](#) (Universiteit Utrecht, 2023), [Goed Water, Goed Geregeld](#) (RLI, 2023), het [Koepelrapport Tussenevaluatie KRW](#) (Rijk, 2024) en het [rapport](#) van de Europese Commissie over de uitvoering van de kaderrichtlijn water (2025), benadrukken dat de waterkwaliteit en waterkwantiteit onder druk staan en dat aanvullende en omvangrijke maatregelen nodig zijn. Het belang om 'alles op alles' te zetten is groot omdat de druk op de waterkwaliteit en waterkwantiteit naar verwachting in de toekomst alleen maar zal toenemen, onder andere door klimaatverandering.

De provincie Noord-Brabant heeft daarom in het bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant' (2023-2027) de ambitie uitgesproken om:

- Samen met het Rijk, gemeenten en waterschappen zich maximaal in te spannen voor KRW- doelbereik.
- Brabant open te houden voor economische en maatschappelijke ontwikkelingen.

Met de KRW-impuls Brabant versnellen de provincie en waterschappen de uitvoering van reeds afgesproken maatregelen, ieder binnen de eigen taken en bevoegdheden.

Daarnaast nemen zij, waar nodig en mogelijk, aanvullende, doelgerichte maatregelen (zie de strategienota in bijlage 1). Met dit maatregelenpakket zetten de provincie en waterschappen zich maximaal in voor het bereiken van de KRW-doelen. Dit impulsprogramma is voor de periode tot eind 2027 en geeft een doorkijk naar de KRW-restopgave tot eind 2033. De maatregelen hebben als doel om de waterkwaliteit in Brabant verder te verbeteren, in het belang van de Brabanders, het bedrijfsleven en de biodiversiteit in Brabant. Met deze extra inzet beperken de provincie en de Brabantse waterschappen het risico dat Brabant 'op het waterslot' gaat, waardoor, onder andere, vergunningen mogelijk moeten worden ingetrokken of niet meer verleend kunnen worden. Het adviesrapport 'Handelingsperspectief KRW-impuls Brabant' (zie bijlage 2) is één van de ambtelijke bouwstenen van de strategienota.

Datum

18 maart 2025

Documentnummer

GS: 6092762

PS: 6097988

Samenhang met andere beleidsdossiers:

Bij de Perspectief Nota (2025) zijn aanvullende middelen toegekend voor het opstellen en uitwerken van de KRW-impuls maatregelen. De KRW-impuls Brabant is een verdere uitwerking van het [addendum-Regionaal Water Programma](#) (RWP). Het sluit aan op de [Aanpak Landelijk Gebied](#) (ALG) dat Gedeputeerde Staten op 4 februari 2025 hebben vastgesteld. De ALG versnelt de uitvoering van projecten in met name de 12 meest stikstofgevoelige Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak-gebieden (GGA) en zet in op het programma overgangsgebieden.

Het verduurzamen van het agrarisch grondgebruik in specifieke gebieden in Noord-Brabant is onderdeel van de KRW-impuls Brabant, zoals aangekondigd in de [Statenmededeling Sturen op duurzaam grondgebruik](#) (3 december 2024). Een volledig overzicht en de planning van trajecten voor duurzaam grondgebruik is te vinden in de Statenmededeling [Planning trajecten sturen op duurzaam grondgebruik](#) (11 februari 2025). Daarnaast stemmen wij de KRW-impuls af met het Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen dat momenteel in ontwikkeling is. Dit actieplan richt zich op het terugdringen van de impact van gewasbeschermingsmiddelen op waterkwaliteit, natuur en volksgezondheid in Brabant.

Bevoegdheid

De strategienota beschrijft de koers hoe de provincie de resterende KRW-opgave in 2027 wil aanpakken en is daarmee een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. Wij hebben de Strategienota KRW-impuls Brabant vastgesteld, waarmee de basis wordt gelegd voor de verdere uitwerking van verschillende provinciale maatregelen. Deze Statenmededeling biedt u inzicht in de concrete maatregelen en de aanpak. Indien bij de nadere uitwerking van deze maatregelen sprake is van een verankering in regelgeving leggen we deze stukken ter besluitvorming voor aan uw Staten.

Rollen en belangen

Met het Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) en het addendum-RWP geeft de provincie invulling aan Europese en nationale regels, waaronder de KRW. De KRW-impuls is een verdere uitwerking van het addendum-RWP om ervoor te zorgen dat

provincie en de waterschappen er alles aan doen om de KRW-restopgave aan te pakken. De KRW is een wettelijke taak en elke overheid heeft eigen KRW-taken en verantwoordelijkheden. De provincie Noord-Brabant en de waterschappen nemen actief verantwoordelijkheid door maatregelen te realiseren binnen hun eigen bevoegdheden. Tegelijkertijd nemen de provincie en de waterschappen de rol van het Rijk niet over. We kijken naar het Rijk voor algemeen beleid en extra middelen nu het NPLG is weggefallen en het Rijk doorgaat met de aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN).

Datum

18 maart 2025

Documentnummer

GS: 6092762

PS: 6097988

Kernboodschap

1. *Brabant heeft de afgelopen decennia significante vooruitgang geboekt in het verbeteren van de waterkwaliteit, met 75-80 procent van de metingen van diverse waterkwaliteitsparameters die aan de normen voldoet.*
Desondanks is de waterkwaliteit in Brabant nog onvoldoende op orde en vraagt dit om aanvullende maatregelen van de provincie, waterschappen en andere betrokken partijen zoals gemeenten, het Rijk, industrie en landbouw.
2. *De KRW-impuls Brabant is doelgericht, versterkt de samenhang tussen opgaven en bevordert de samenwerking voor het werken aan de KRW-doelen.* Dit houdt het volgende in:

Resultaatsverplichting richting 2027

De Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt 2027 als harde deadline voor het behalen van de waterkwaliteits- en waterkwantiteitsdoelen voor oppervlakte- en grondwater. Alle lidstaten moeten aan deze normen voldoen, met enkele uitzonderingen voor specifieke normen met afwijkende termijnen.

De strategienota is doelgericht en legt de nadruk op:

- De maatregelen met de grootste impact;
- Een bereidheid om over te gaan op dwingend instrumentarium indien vrijwillige maatregelen ontoereikend zijn;
- Een scherpe focus op de resterende KRW-opgave richting 2027.

Een integrale aanpak

Waterkwaliteit en -kwantiteit is een breed en sector overstijgend thema dat vraagt om een geïntegreerde aanpak. Een belangrijk onderdeel hiervan is de koppeling met de Natura 2000-opgave, waardoor maatregelen meerdere wettelijke opgaven tegelijk aanpakken. In de uitwerking en uitvoering van de maatregelen werken we nauw samen met verschillende partijen, waaronder de landbouwsector, industrie, drinkwaterbedrijven, natuurorganisaties, omgevingsdiensten en de GGA-gebieden.

De KRW is een gezamenlijke verantwoordelijkheid

KRW-doelbereik is een gezamenlijke opgave waarin iedere overheidsinstantie haar verantwoordelijkheden en taken inzet binnen haar wettelijke bevoegdheden. Dit betekent:

- Optimale, onderling afgestemde inzet van beschikbare instrumenten (zoals regelgeving en inzet van financiële middelen) om de waterkwaliteit te verbeteren;
- Intensieve samenwerking tussen overheden in Brabant, het Rijk en aangrenzende landen;
- Actieve aanspreekcultuur: we spreken elkaar aan op verantwoordelijkheid en inzet.

Datum

18 maart 2025

Documentnummer

GS: 6092762

PS: 6097988

3. Beschikbare middelen zetten we zo effectief mogelijk in

De uitvoering van de KRW-impuls maatregelen wordt gefinancierd vanuit verschillende bronnen: middelen uit de no-regret maatregelen die de provincie heeft ontvangen voor de eerste tranche van het (toenmalige) Brabantse Programma Landelijk Gebied en de programmabudgetten van Water & Bodem. Op basis van de totaal beschikbare middelen en capaciteit wordt onderzocht in welke omvang de maatregelen uitgevoerd kunnen worden.

4. De KRW-impuls Brabant is onze strategische aanpak waarmee we ons maximaal inzetten voor KRW doelbereik in 2027, met vijf kernpunten:

Met dit aanvullende maatregelenpakket op al bestaande maatregelen zoals beekherstel en verdrogingsbestrijding verbeteren we zowel de waterkwaliteit als de waterkwantiteit

in Brabant. We zorgen voor een evenwichtige aanpak van alle sectoren, zoals industrie, stedelijk gebied en landbouw. Dit is een gezamenlijk maatregelenpakket van de provincie en de Brabantse waterschappen met oog voor de optimale inzet van elke partij. Als provincie ligt een deel van deze opgave bij ons. In de strategienota zijn zeven provinciale kernmaatregelen opgenomen die hieronder kort worden toegelicht. Voor de volledige tekst verwijzen wij u naar de strategienota.

Datum

18 maart 2025

Documentnummer

GS: 6092762

PS: 6097988

Kernpunt A: Versnellen uitvoering van inrichtingsmaatregelen

Datum

18 maart 2025

Documentnummer

GS: 6092762

PS: 6097988

1. Dwingend instrumentarium voor grondverwerving Natte Natuurparels

Natte Natuur Parels (NNP) zijn essentiële grondwaterafhankelijke natuurgebieden binnen de Brabantse KRW-opgave. Voor de realisatie van de Natte Natuurparels moet nog ongeveer 2.500 hectare grond worden verworven. Het afgelopen jaar hebben we met onze partners geconstateerd dat, hoewel al veel natuur vrijwillig gerealiseerd is, een deel van de nu nog lopende natuur en water- projecten met een wettelijke opgave t.a.v. Natura 2000 en KRW niet tot afronding komen. Dit komt omdat het de afgelopen vijf tot tien jaar niet is gelukt om op basis van vrijwilligheid en op basis van marktwaarde met alle eigenaren tot afspraken te komen over de gewenste functiewijziging van hun gronden. Daarmee stagneert de grondverwerving, waardoor afronding niet mogelijk is. Het ontbreken van de laatste percelen zorgt er tevens voor dat systeemherstel op de andere, reeds op vrijwillige basis verkregen percelen in het gebied ook niet lukt. Om het wettelijk doelbereik voor de KRW te kunnen behalen, wordt voor deze projecten alleen nog de inzet van dwingend instrumentarium (VSS-O) als oplossing gezien. Meer details over het versnellen van de uitvoering in lopende trajecten met wettelijke opgaven wordt via een Statenmededeling in het eerste kwartaal van 2025 verstrekt.

2. Organiseren en implementeren (aanvullend) instrumentarium watersysteemherstel in en rondom Natte Natuurparels, Natura 2000-gebieden en Beekdalen

Om verdroging tegen te gaan en het ecologisch herstel te bevorderen, wordt de waterstand in en rond kwetsbare natuurgebieden verhoogd. We versnellen de uitvoering van de bestaande Droogteagenda en leggen, waar nodig, aanvullende maatregelen voor watersysteemherstel in en rondom Natura 2000-gebieden en NNP's vast in de Omgevingsverordening. Voor de beekdalen verkennen de provincie en waterschappen de meest effectieve aanpak om het waterregime te optimaliseren, conform het Grondwaterconvenant 2021-2027.

Kernpunt B: Verminderen emissies uit het landelijk gebied

Datum

18 maart 2025

Documentnummer

GS: 6092762

PS: 6097988

3. Sturen op emissiereductie nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden

De provincie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het grondwater in het algemeen en specifiek voor schoon grondwater benodigd voor menselijke consumptie, natuur en oppervlaktewater. De kwaliteit staat echter onder druk: bij bijna de helft van de drinkwaterwinningen zijn gewasbeschermingsmiddelen aangetroffen en het grondwater onder agrarisch grondgebruik overschrijdt vaak de nitraatnorm. Het drinkwater in Brabant is van goede kwaliteit, maar om eventuele achteruitgang in de toekomst te voorkomen, is actie nodig. Om emissies terug te dringen worden zowel vrijwillige als verplichte maatregelen ingezet in grondwaterbeschermingsgebieden. Waar nodig en mogelijk wordt de Omgevingsverordening hiervoor aangepast.

4. Sturen op emissiereductie in en rondom Natte Natuurparels en Natura 2000-gebieden en uit- en afspoelingsgevoelige gebieden

Veel waterlichamen in Noord-Brabant overschrijden de KRW-normen voor nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen; vooral in kwetsbare gebieden zoals Natura 2000-gebieden, Natte Natuurparels en uit- en afspoelingsgevoelige gebieden (beken en kreken) is dit urgent. Naast de landbouw vormen ook rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) en grensoverschrijdende aanvoer belangrijke bronnen van nutriënten. Daarom zijn in de strategienota eveneens maatregelen opgenomen om deze bronnen aan te pakken, zie bijvoorbeeld provinciale kernmaatregel 7 voor het intensiveren van grensoverschrijdende samenwerking om afwenteling te voorkomen.

Om de landbouwemissies terug te dringen, worden mogelijk zowel vrijwillige als verplichte maatregelen ingezet in overgangsgebieden rondom Natura 2000-gebieden en rondom Natte Natuurparels. Waar nodig en mogelijk wordt de Omgevingsverordening hiervoor aangepast.

Het participatieproces van overgangsgebieden inclusief inhoudelijke uitgangspunten wordt op heel korte termijn met uw Staten gedeeld.

Daarnaast zetten we extra in op verdergaande emissiereductie in uit- en afspoelingsgevoelige gebieden, onder andere via de inzet van BodemUP (project gericht op het ondersteunen van agrariërs door bodemcoaches met het nemen van water- en bodemmaatregelen, (met o.a. als doel, een betere waterkwaliteit)) en het BedrijfsBodemWaterPlan (BBWP). Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) worden ontwikkeld, om de milieuprestaties van agrariërs transparanter en meetbaar te maken.

Kernpunt C: Verminderen emissies uit stedelijk gebied en industrie

5. Herbeoordeling vergunningen en versterkte handhaving van grote indirecte lozingen, incl. Bronaanpak.

Om de waterkwaliteit te verbeteren, worden de circa 360 vergunningen gezien en indien nodig herzien, met speciale aandacht voor risicovolle sectoren. Daarnaast wordt het toezicht en de handhaving aangescherpt om naleving te waarborgen. Waterschappen spelen hierin een cruciale rol door bronanalyses uit te voeren, zodat vervuiling bij de oorsprong kan worden aangepakt.

Datum

18 maart 2025

Documentnummer

GS: 6092762

PS: 6097988

Kernpunt D: Beheer, onderhoud en aanpak exoten en plaagsoorten

De uitvoering van deze maatregelen valt onder het trekkerschap van de waterschappen. De provincie werkt samen met de waterschappen aan een herziening van het plan van aanpak voor invasieve exoten. Bestrijding van rivierkreeften valt onder verantwoordelijkheid van het Rijk.

Kernpunt E: Samenwerken en aanspreken andere overheden

6. Ondersteuning gemeenten

Vanuit dit impulsprogramma wordt in elk waterschapsgebied door middel van een KRW ambassadeur expertise en begeleiding geboden om te werken aan de resterende opgaven binnen de Brabantse gemeenten.

7. Verantwoordelijkheid en samenwerking

Er worden bestuurlijke gesprekken gevoerd met gemeenten om de voortgang te bewaken, terwijl bij de Rijksoverheid wordt gelobbyd voor strengere handhaving en regelgeving rondom meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, aanvullende financiële middelen voor o.a. duurzaam agrarisch grondgebruik en, indien nodig, escalatie naar de Europese Commissie voor afstemming met buurlanden, met daarnaast samenwerking binnen het Maasstroomgebied.

Consequenties

1. *Op basis van de strategienota KRW-impuls Brabant wordt beleid ontwikkeld dat mogelijk leidt tot aanpassingen in de Omgevingsverordening.*

De implementatie van de maatregelen van de KRW-impuls Brabant brengt wijzigingen met zich mee in de provinciale Omgevingsverordening. Deze aanpassingen hebben impact op landbouwbedrijven in kwetsbare gebieden, zoals grondwaterbeschermingsgebieden, rond Natura 2000-gebieden en rond NNP's. Naast vrijwillige maatregelen- worden er mogelijk ook verplichte maatregelen opgenomen in de Omgevingsverordening. Dit om emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen en verdroging tegen te gaan. De maatregelen waarvoor een aanpassing in de Omgevingsverordening vereist is, worden in 2025 verder uitgewerkt en aan GS/PS ter besluitvorming voorgelegd.

2. *De maatregelen voor de KRW-impuls Brabant hebben consequenties voor ondernemers in kwetsbare gebieden.*

In het kader van sturen op duurzaam grondgebruik kunnen er beperkingen aan het grondgebruik worden opgelegd in kwetsbare gebieden. Om perspectief te behouden voor de landbouw ontwikkelen we een aanpak die ondernemers in staat stelt de omschakeling naar een duurzame, economische en rendabele bedrijfsvoering te maken. Ondernemers krijgen de ruimte en verantwoordelijkheid

om hun bedrijfsvoering af te stemmen op de randvoorwaarden van natuur, water en bodem in hun gebied. Tegelijkertijd nemen we gezamenlijk de verantwoordelijkheid om deze omschakeling te ondersteunen en mogelijk te maken. Daarom zetten we in op:

- Duidelijkheid over de 'milieugebruiksruimte', zoals te realiseren grondwaterpeilen, beregeningsruimte, bemesting en gewasbeschermingsmiddelen;
- Een gezamenlijk proces met ondernemers om het toekomstperspectief vorm te geven;
- Een pakket van instrumenten die een economisch rendabele exploitatie mogelijk maakt. Hierbij is het essentieel dat deze steunmaatregelen voldoen aan de EU-regels voor staatssteun.

Datum

18 maart 2025

Documentnummer

GS: 6092762

PS: 6097988

3. *Zorgdragen voor middelen om de transitie naar duurzaam agrarisch grondgebruik te faciliteren*

Het stellen van regels in de Omgevingsverordening leidt tot waardedaling van gronden, inkomstenderving en extra kosten die ondernemers moeten maken om aan de nieuwe regelgeving te voldoen. Bij het opstellen van verplichte maatregelen wordt hiermee rekening gehouden. Door deze maatregelen ruim van te voren aan te kondigen en daaraan voorafgaand toereikende financiële ondersteuning beschikbaar te stellen creëren we voorzienbaarheid en dempen we de mate waarin aanspraak kan worden gemaakt op nadeelcompensatie.

4. *Het is onwaarschijnlijk dat de KRW-doelen volledig worden behaald, maar door aanvullende maatregelen te nemen, beperken we de juridische risico's.*

De effecten van de maatregelen in de strategienota zijn voorlopig nog niet zichtbaar, maar toch blijft maximale inzet cruciaal. Bij het achterblijven van de doelen moet de provincie kunnen aantonen dat stevige maatregelen zijn genomen om juridische procedures te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast blijft de druk op de waterkwaliteit toenemen, onder meer door klimaatverandering, waardoor blijvende inspanningen nodig zijn voor een gezond(e) watersysteem en leefomgeving.

Europese en internationale zaken

De KRW-impuls in Brabant en de vervolgbesluiten geven invulling aan de KRW-doelen die vanuit Europa zijn opgelegd. Afstemming en samenwerking met de buurlanden (waaronder Vlaanderen) is onderdeel van deze strategie, mede gericht op het voorkomen van 'afwentelen' van waterkwaliteitsproblemen.

Communicatie

De strategienota voor de KRW-impuls Brabant wordt breed gecommuniceerd via een gezamenlijk persbericht van de provincie en de Brabantse waterschappen, de websites van de Brabantse overheden en bijbehorende social media-kanalen. Gemeenten ontvangen een informatieve brief over de beschikbare KRW-ondersteuning. Over vervolgbesluiten wordt gecommuniceerd zodra deze aan de orde zijn.

Vervolg

De vervolgbesluitvorming over sturen op duurzaam grondgebruik en het versnellen van de uitvoering in lopende projecten met wettelijke opgaven vindt plaats in afzonderlijke trajecten.

Datum

18 maart 2025

Documentnummer

GS: 6092762

PS: 6097988

Versnellen uitvoering in lopende projecten met wettelijke opgaven (waaronder grondverwerving voor de Natte Natuurparels)	Q1 2025
Ontwerp Programma Overgangsgebieden (rondom Natura 2000 en mogelijk ook Natte Natuurparels)	Q2/Q3 2025
Sturen op emissiereductie GBM en nutriënten in GWBG	Q3 2025
Ontwerp wijziging Omgevingsverordening	Q3/Q4 2025
Vaststelling wijziging Omgevingsverordening	Q2 2026

Bijlagen

Bijlage 1 Strategienota KRW-Impuls Brabant

Bijlage 2 adviesrapport Arcadis KRW-impuls Brabant

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

I.R. Adema

drs. G.H.E. Derks MPA